

PUIGSECH FARRÀS, Josep; PALA, Giaime (eds.). *Les mans del PSUC. Militància*. Barcelona: Memorial Democràtic, 2017. Documents del Memorial Democràtic, 7. 298 pàgs. [23,5 X 16,5].

Aquest llibre pren com a objecte d'estudi la militància -entesa no només com els afiliats de base, sinó també els quadres i dirigents- del PSUC, un partit fonamental per entendre la història de la Catalunya contemporània: “*El PSUC va ser una organització significativa durant els anys bèl·lics, va esdevenir el motor de la posterior lluita antifranquista i, finalment, un dels protagonistes principals de la transició a la democràcia*”, en paraules dels editors del llibre Josep Puigsech Farràs i Giaime Pala.

El llibre, que continua i amplia les recerques desenvolupades amb els dos congressos celebrats sobre la història del PSUC (2006 i 2016) s'estructura en tres apartats, d'acord amb un ordre cronològic: la Guerra Civil, l'antifranquisme i la transició política a la democràcia i la crisi del partit. Al primer apartat, José Luis MARTÍN RAMOS caracteritza el PSUC com a partit de treballadors del camp i la ciutat (no de classes mitjanes), amb un projecte de “*revolució popular lligada a la lluita de la classe treballadora*”. Manel LÓPEZ ESTEVE presenta el PSUC com un partit nacional català que va desenvolupar un patriotisme dual, en defensa de l'alliberament nacional de Catalunya i de la independència de la República espanyola davant l'agressió feixista internacional. Josep PUIGSECH analitza les relacions entre el partit i el consolat soviètic: de sintonia però també amb divergències a l'hora d'analitzar i actuar sobre la realitat catalana. Tanca aquest bloc Maria CAMPILLO amb les connexions entre el partit i el món cultural, destacant el seu paper entre els escriptors catalans compromesos amb la República.

Al segon apartat, Carme MOLINERO i Pere YSÀS exposen les claus de l'èxit del PSUC com a partit de l'antifranquisme: capacitat d'organització i mobilització – obrera, estudiantil, veïnal i cultural-, acompanyades d'una àmplia política d'aliances – especialment a partir de la segona meitat dels anys 60-. Relacionat amb aquest punt, Francisco ERICE explica la política d'aliances defensada pel PCE, que combinava la moderació programàtica amb el projecte rupturista, on la “*Vaga general política*” havia de propiciar el canvi de règim. Per la seva banda, Nadia VARO estudia el paper de les dones del PSUC als moviments socials, on destaca les dificultats d'aquelles dones que no treballaven a grans empreses i eren vistes només com a mestresses de casa, i destacant el canvi que va suposar, per trencar amb la subalternitat de les dones dins del partit, el moviment feminista dels anys 70. Les relacions amb el món dels intel·lectuals són analitzades per Joaquim SEMPERE, a partir de publicacions com *Quaderns de Cultura Catalana* i *Nous Horitzons*, sense oblidar les polèmiques internes (com la vinculada a les expulsions de Jorge Semprún i Fernando Claudín) o la influència de la figura intel·lectual de Manuel Sacristán, dins d'un projecte cultural que pretenia oferir

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (febrer 2018)

alternatives a la cultura burgesa dominant. Al següent capítol, Jordi MIR posa en relleu el protagonisme del PSUC en el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB), entès com a moviment democràtic a la Universitat i rupturista davant la Dictadura. Tanca aquest bloc, Giaime PALA amb un estudi sobre la proposta del PSUC per resoldre la qüestió nacional catalana, a partir del dret a l'autodeterminació per tal construir una Espanya republicana, unida i solidària, i de facilitar la integració de les dues comunitats de Catalunya (castellanoparlants i catalanoparlants). Pala també analitza les implicacions del canvi de passar de ser un "partit nacional", a presentar-se com a "partit catalanista" a partir de 1980.

Al darrer apartat de llibre, Andreu MAYAYO descriu la composició territorial del partit, que experimentarà un fort creixement a partir de la mort del Dictador (multiplica per quatre l'afiliació en ser legalitzat i la multiplica, novament, per tres poc abans del IV Congrés), però que a finals dels anys 70 ja mostra signes d'estancament. Sobre la crisi del PSUC, trobem els textos de Carme CEBRIÁN, on posa en relació el fracàs de l'atractiu projecte de "socialisme en llibertat" amb les dificultats del context espanyol i internacional, i la mala gestió de les divergències polítiques i ideològiques per part de les direccions del PCE-PSUC; i de Joan TAFALLA, on relaciona la crisi interna amb el malestar pel resultat de la Transició i amb la crisi que també viuria el PCE als anys 80. Finalment, la darrera aportació d'aquesta obra ens l'ofereix Raül DIGÓN, amb el relat històric sobre els símbols i les propostes teòriques i ideològiques que van substituir –i finalment congelar– el capital polític del PSUC. El gran llegat que restaria d'aquest procés, deixant de banda la creació d'Iniciativa per Catalunya el 1987, seria una "cultura psuquera", de compromís social, catalanisme integrador i vocació unitària que està present en bona part del teixit social i polític català. Es tracta, en definitiva d'un llibre indispensable per comprendre la trajectòria d'un dels grans partits de la Catalunya contemporània, i de la seva força fonamental: els militants.

IHE
(Secretaria de la Revista)

Traducción de la reseña anterior:

Este libro toma como objeto de estudio a la militancia -entendida no sólo como los afiliados de base, sino también los cuadros y dirigentes- del PSUC, un partido fundamental para entender la historia de la Cataluña contemporánea: "El PSUC va ser una organització significativa durant els anys bèl·lics, va esdevenir el motor de la posterior lluita antifranquista i, finalment, un dels protagonistes principals de la

transició a la democràcia”, en palabras de los editores del libro Josep Puigsech Farràs y Giaime Pala.

El libro, que continúa y amplía las investigaciones desarrolladas con los dos congresos celebrados sobre la historia del PSUC (2006 y 2016) se estructura en tres apartados, de acuerdo con un orden cronológico: la Guerra Civil, el antifranquismo y la transición política a la democracia y la crisis del partido. En el primer apartado, José Luis MARTÍN RAMOS caracteriza el PSUC como un partido de trabajadores del campo y la ciudad (no de clases medias), con un proyecto de “*revolució popular lligada la lluita de la classe treballadora*”. Manel LÓPEZ ESTEVE presenta el PSUC como un partido nacional catalán que desarrolló un patriotismo dual, en defensa de la liberación nacional de Cataluña y de la independencia de la República española ante la agresión fascista internacional. Josep PUIGSECH analiza las relaciones entre el partido y el consulado soviético: de sintonía pero también con divergencias a la hora de analizar y actuar sobre la realidad catalana. Cierra este bloque Maria CAMPILLO con las conexiones entre el partido y el mundo cultural, destacando su papel entre los escritores catalanes comprometidos con la República.

En el segundo apartado, Carme MOLINERO y Pere YSÀS exponen las claves del éxito del PSUC como partido del antifranquismo: capacidad de organización y movilización –obrera, estudiantil, vecinal y cultural-, acompañadas de una amplia política de alianzas –especialmente a partir de la segunda mitad de los años 60-. Relacionado con este punto, Francisco ERICE explica la política de alianzas defendida por el PCE, que combinaba la moderación programática con el proyecto rupturista, donde la “Huelga general política” tenía que propiciar el cambio de régimen. Por su parte, Nadia VARO estudia el papel de las mujeres del PSUC en los movimientos sociales, destacando las dificultades de aquellas mujeres que no trabajaban en grandes empresas y eran vistas sólo como amas de casa, y poniendo de relieve el cambio que supuso, para romper con la subalternidad de las mujeres dentro del partido, el movimiento feminista de los años 70. Las relaciones con el mundo de los intelectuales son analizadas por Joaquim SEMPÈRE, a partir de publicaciones como *Quaderns de Cultura Catalana* y *Nous Horitzons*, sin olvidar las polémicas internas (como la vinculada a las expulsiones de Jorge Semprún y Fernando Claudín) o la influencia de la figura intelectual de Manuel Sacristán, dentro de un proyecto cultural que pretendía ofrecer alternativas a la cultura burguesa dominante. En el siguiente capítulo, Jordi MIR pone de relieve el protagonismo del PSUC en el Sindicato Democrático de Estudiantes de la Universidad de Barcelona (SDEUB), entendido como un movimiento democrático en la Universidad y rupturista ante la Dictadura. Cierra este bloque, Giaime PALA con un estudio sobre la propuesta del PSUC para resolver la cuestión nacional catalana, a partir del derecho a la autodeterminación para construir una España republicana, unida y solidaria, y de facilitar la integración de las dos comunidades de Cataluña (castellanoparlantes y catalanoparlantes). Pala también analiza las implicaciones de pasar de ser un “partido nacional”, a presentarse como “partido catalanista” a partir de 1980.

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (febrer 2018)

En el último apartado deL libro, Andreu MAYAYO describe la composición territorial del partido, que experimentará un fuerte crecimiento a partir de la muerte del Dictador (multiplica por cuatro la afiliación al ser legalizado y la multiplica, nuevamente, por tres poco antes del IV Congreso), pero que a finales de los años 70 ya muestra signos de estancamiento. Sobre la crisis del PSUC, encontramos los textos de Carme CEBRIÁN, donde pone en relación el fracaso del atractivo proyecto de “socialismo en libertad” con las dificultades del contexto español e internacional, y la mala gestión de las divergencias políticas e ideológicas por parte de las direcciones del PCE-PSUC; y de Joan TAFALLA, donde relaciona la crisis interna con el malestar por el resultado de la Transición y con la crisis que también viviría el PCE en los años 80. Finalmente, la última aportación de esta obra nos la ofrece Raül DIGÓN, con el relato histórico sobre los símbolos y las propuestas teóricas e ideológicas que sustituyeron –y finalmente congelaron- el capital político del PSUC. El gran legado que quedaría de este proceso, dejando a un lado la creación de Iniciativa per Catalunya en 1987, sería una “cultura psuquera”, de compromiso social, catalanismo integrador y vocación unitaria que está presente en buena parte del tejido social y político catalán. Se trata, en definitiva de un libro indispensable para comprender la trayectoria de uno de los grandes partidos de la Cataluña contemporánea, y de su fuerza fundamental: los militantes.

IHE
(Secretaría de la Revista)